ROK XII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 2

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 STYCZNIA 1937 ROKU

CIĘTE WŁÓKNA SZTUCZNE

Przemiany gospodarcze ostatnich czasów oraz wielkie postępy techniczne w dziedzinie sztucznego jedwabiu doprowadziły do nadzwyczaj intensywnego rozwoju produkcji i zastosowania ciętych włókien. Już od szeregu lat, we wciąż wzrastających rozmiarach, stosowane bywa cięte włókno jedwabiu sztucznego (prawie wyłącznie wiskozowego) do wyrobu przędzy, którą można wytwarzać przy pomocy maszyn, służących zwykłym celom przędzalnictwa bawełnianego lub wełnianego. Przędza wykonana całkowicie z ciętych włókien sztucznych zarówno jak z mieszanek z bawełną, wełną, lnem i t. d. — wykazała wielkie zalety techniczne.

Trzeba uznać, że nowy rodzaj włókien jest tylko pod względem gospodarczym materiałem zastępczym bawełny i wełny. Natomiast — z technologicznego punktu widzenia — przędziwo sztuczno-jedwabne ma swoiste cechy, które mu wyznaczają odrębną rolę w świecie włókienniczym.

Przede wszystkim — przędziwo sztuczno-jedwabne ma wielką zaletę jednolitości. Oddzielne włókienka określonego gatunku — posiadają zawsze tę samą długość, grubość, elastyczność; dzięki temu — przędzenie zupełnie nie pozostawia odpadków, a otrzymywana przędza odznacza się całkowitą jednostajnością. Postępy techniczne pozwalają obecnie wytwarzać włókno sztucznego jedwabiu w bardzo rozległej skali połysku: od silnie błyszczącego do głęboko matowego. W tym więc zakresie istnieją szerokie możliwości, których wykorzystanie zależy od dalszych przeznaczeń przędzy lub tkaniny.

Cięte włókno sztucznego jedwabiu jest niewątpliwie szlachetniejszym materiałem niż zwykła bawełna. Pewne wątpliwości wzbudzała dawniej sprawa odporności przędzy sztuczno-jedwabnej, zwłaszcza w stanie mokrym. Odzywały się głosy twierdzące, że należy unikać stosowania ciętych włókien do wytwarzania tkanin, które z natury swego przeznaczenia muszą podlegać częstym praniom. Dokładne badania, przeprowadzone w wielu krajach (szczególną precyzją odznaczają się prace badawcze, wykonane w Textil-Forschungsinstitut, Sorau) wykazały jednak, że cięte włókna wytworzone w pierwszorzędnych fabrykach prawie nie ustępują bawełnie pod względem odporności, a tkaniny z przędzy mieszanej, zawierającej 16% ciętych włókien — nie wykazują różnicy przy porównywaniu z analogicznymi tkaninami, wykonanymi z przędzy czysto bawełnianej.

Przesłanki dewizowe, a więc chęć zmniejszenia importu bawełny i wełny musi skłaniać wiele krajów do szukania zastępczych surowców włókienniczych. Dodatkowym bodźcem jest fakt, że Stany Zjednoczone A. P., będące głównym źródłem bawełny, odgradzają się od świata murem niezmiernie wysokich barier celnych, uniemożliwiając tym sposobem zrównoważenie bilansu handlowego.

Zespół czynników gospodarczych i technicznych spowodował niesłychanie szybki światowy rozwój produkcji sztucznych ciętych włókien, jak o tym świadczy poniższa tablica.

Kraj	Produkcja w 1000 lb. r. 1934	r. 1935
Anglia	2.890	6.835
Francja	1.500	4.400
Italia	20.000	64.000
Japonia	2.200	6.500
Niemcy	20.200	30.000
Polska	665	680
U. S. A.	2.200	4.000
	49.655	116.415

Ogólne zwiększenie produkcji wyniosło więc ok. 135% w ciągu jednego roku, znacznie przekraczając co do tempa wzrost fabrykacji sztucznego jedwabiu, która zwykłe cytowana jest jako fantastycznie szybko rozwijająca się gałąź produkcji. Należy dodać, że rok 1936 był okresem dalszego gwałtownego rozwoju produkcji ciętych włókien. Charakterystycznym jest, że na czele ruchu kroczą Italia, Niemcy oraz Japonia (która w 1936 r. poczyniła wielkie postępy), a więc kraje mające szczególne powody kurczenia importu i oszczędzania dewiz.

W Polsce dotychczas cyfry produkcji ciętych włókien sztucznych były niewielkie, aczkolwiek objektywne warunki gospodarcze przemawiają za stosowaniem tych włókien na szeroką skalę. Zastąpienie choćby 10% importowanej bawełny ciętymi włóknami pozwoliłoby na zaoszczędzenie rocznie kilkunastu milionów złotych dewiz, a ponadto dałoby nowe zatrudnienie kilku tysiącom ludzi w przemyśle jedwabiu sztucznego i spowodowałoby znaczne zwiększenie wyrobu takich surowców i półfabrykatów, jak celuloza, soda gryząca, kwas siarkowy, siarczek węgla i t. d.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Tłuszcz otrzymywany przy praniu wełny znajduje szerokie zastosowanie zarówno jako surowiec przy fabrykacji lanoliny, jak i jako środek do impregnowania skór w przemyśle garbarskim. Dotychczas surowiec ten był w bardzo nikłych ilościach otrzymywany w kraju. Obecnie, jak się dowiadujemy, jedna z większych fabryk wełny w Częstochowie zamierza uruchomić produkcję surowego tłuszczu w zakresie przewyższającym import tego surowca do Polski.

Ponieważ instalacje istniejącej od lat 3 polskiej fabryki lanoliny (f. Ludwik Spiess i Syn) pozwalają na pokrycie z nadmiarem całkowitego zapotrzebowania krajowego na lanolinę, przeto już w krótkim czasie przywóz zarówno oczyszczonego jak i surowego tłuszczu z wełny stanie się zupełnie zbędnym.

Huta szklana „Dubeczno" we Włodawie rozpoczęła produkcję waty szklanej.

INFORMACJE EKSPORTOWE

Rokowania handlowe z Belgją ukończone zostały w dniu 7 stycznia r. b.; przedsiębiorstwa zostaną poinformowane o interesujących je szczegółach układu.

Rokowania handlowe z Francją, mające na celu zawarcie umów które zastąpiłyby układ prowizoryczny z lipca r. 1936, podjęte zostały w Paryżu w dniu 11 b. m.

Rokowania handlowe z Niemcami wznowione zostały w Warszawie w dniu 12 b. m.

Rokowania handlowe z Rumunją wznowione zostaną w Warszawie w dniu 18 b. m.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych: (N-ry 1 i 2 „Informatora Eksportowego")

Czechosłowacja. Raporty konsularne o rozluźnieniu reglamentacji przywozu w Czechosłowacji.

Egipt. Zniesienie obowiązku przedstawiania świadectw pochodzenia.

Holandia. Przedłużenie okresu skontyngentowania przywozu potażu żrącego.

Japonia. Wejście w życie nowych, zaostrzonych przepisów dewizowych.

Łotwa. Przewidywane podwojenie kwoty dewiz przeznaczonych na opłacenie przywozu.

Rumunia. Wprowadzenie opłaty 1% a. v. od towarów wolnych od cła. Obowiązek dołączania do dokumentów przewozowych przy imporcie — międzynarodowych zgłoszeń celnych.

Szwajcaria. Obniżenia cła na benzol motorowy.

Firma „Allgemeine Aktiengesellschaft für Internationale Transaktionen" w Sofji (Bulwar Tsar Oswoboditiel 6) interesuje się objęciem sprzedaży produktów chemicznych polskich w Bułgarii.

WŚRÓD WYDAWNICTW

Ukazało się sprawozdanie z działalności Polskiego Komitetu Normalizacyjnego za okres od dnia 1 kwietnia 1935 do dnia 31 marca 1936 r., przedstawione plenum Komitetu w grudniu roku ubiegłego. W zakresie Komisji Technologji Chemicznej w okresie sprawozdawczym ogłoszone zostały cztery normy, dotyczące farb suchych oraz norma bieli szpatowo cynkowej. Czynnych było dwanaście podkomisji Komisji Technologji Chemicznej. Komisja, pozostająca pod przewodnictwem Dyrektora Związku Przemysłu Chemicznego R. P. odbyła 4 posiedzenia. Sekretariat Komisji nadal prowadzony był przez Związek, który pokrywa koszty prac normalizacyjnych z zakresu technologji chemicznej.

Ukazał się Nr. 4 „Biuletynu Muzeum Techniki i Przemysłu". Obok części sprawozdawczej Biuletyn zawiera obszerne informacje, dotyczące projektowanej budowy gmachu Muzeum.

Dwutygodnik „Pani Domu", organ Związku Pań Domu i Instytutu Gospodarstwa Domowego zajmuje się m. innymi popularyzacją wiadomości technicznych, użytecznych przy prowadzeniu gospodarstwa domowego. Notujemy że w N-rze 24 z grudnia roku ubiegłego ukazał się artykuł dr. Kaflińskiej-Chmieleckiej o terpentynie, wyjaśniający jakie gatunki terpentyny spotykane są na rynku polskim i wskazujący rozmaite ich zastosowanie.

Ukazała się publikacja „Przemysł Metalowy w Polsce" obejmująca spis działów przemysłu metalowego przetwórczego, których produkcja istnieje w Polsce, wraz z podaniem map rozmieszczenia zakładów tego przemysłu, oraz spisem ogólnym wytwarzanych produktów.

KRONIKA

Dn. 8 stycznia r. b. odbyło się posiedzenie Grupy Fabryk technicznych wyrobów gumowych pod przewodnictwem p. Dyr. Bereszki. Na posiedzeniu tym złożone zostało sprawozdanie ze spraw, związanych z ustaleniem wysokości przywozu kauczuku do Polski, oraz systemu podziału kontyngentów na kauczuk. Następnie rozważana została sprawa bezpośredniego pokrywania zapotrzebowania na kauczuk w krajach produkujących ten surowiec, przyczym zebrani ustosunkowali się negatywnie do dotychczasowych projektów. Wreszcie — postanowiono podjąć prace nad instrukcją bezpieczeństwa pracy w fabrykach gumowych; redakcję projektu powierzono p. Inż. Olaszce.

W dn. 11 b. m. odbyło się na terenie Związku posiedzenie porozumiewawcze fabryk boraksu i fabryk wanien żeliwnych emaliowanych, co do sprawy autonomicznej ulgi celnej na emalie do

wanien żeliwnych. Wynik narad przedłożony zostanie Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

Jednocześnie z niniejszym numerem „Wiadomości" wysłaliśmy do wszystkich zrzeszonych przedsiębiorstw chemicznych okólnik, wzywający do nadsyłania nam odpisów *wszystkich* doniesień o nieszczęśliwych wypadkach przy pracy. Nadesłany nam materjał będzie starannie zanalizowany w początkach 1938 roku, a odpowiednie sprawozdanie (nie ujawniające firm ani nazwisk) pozwoli orientować się co do najgroźniejszych niebezpieczeństw przy pracy w przemyśle chemicznym.

Miesięczne posiedzenie Zarządu związku odbędzie się w dniu 28 stycznia r. b.

W dniu 11 b. m. odbyło się pod przewodnictwem p. Inż. Holtorppa posiedzenie Sekcji Pracy Związku, na którym rozważona została sprawa ustawy o przymusowym rozjemstwie w zatargach pracy. Postanowiono przyłączyć się do akcji prowadzonej w tej sprawie przez Centralny Związek Przemysłu Polskiego, podkreślając niektóre cechy charakterystyczne wniesionego do Izb ustawodawczych projektu, szczególnie niebezpieczne dla przemysłu chemicznego, zwłaszcza zaś projektowane udostępnienie wszelkich materjałów, zbędnych nieraz dla zatargu o pracę, a stanowiących, często kosztowną, tajemnicę handlową przedsiębiorcy.

Prace Podkomisji Surowców Chemicznych Komisji do spraw surowców przemysłowych przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu, prowadzone pod przewodnictwem płk. R. Orzechowskiego z Ministerstwa Spraw Wojskowych prowadzone są przy aktywnej pomocy Związku. Podkomisja na szeregu posiedzeń zbadała zapotrzebowanie na szereg surowców dla przemysłu chemicznego w okresie pierwszego półrocza roku bieżącego i przedstawiła wnioski swe Komisji.

Francopol organizuje wycieczki na Międzynarodowe Wiosenne Targi Lipskie, które odbędą się w dniach *od 28 lutego do 5 marca 1937 r.*

Cena przejazdu ulgowego z Warszawy do Lipska i z powrotem, w jedną stronę drogą na Zbąszyń — Berlin, a w drugą stronę na Ostrów — Zduny — Wrocław, wynosić będzie w kl. 2-ej Zł. 90.—

W myśl obowiązującej obecnie ustawy paszportowej istnieje możliwość uzyskania dla uczestników wycieczek paszportu zbiorowego, co znacznie obniża koszty paszportu, a więc paszport łącznie z opłatami stemplowymi i społecznymi kosztować będzie Zł. 43.15. Wyjazd wycieczek za paszportem zbiorowym nie będzie wcale dla uczestników krępujący, gdyż zmuszeni oni będą tylko wspólnie przekroczyć granicę niemiecką, natomiast na terenie Niemiec będą mogli poruszać się indywidualnie bez żadnych ograniczeń.

Cena karty stałego wstępu na Targi zostanie w tym roku obniżona i prawdopodobnie nie przekroczy Zł. 8.—.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 93 z dnia 29 grudnia r. 1936 pod pozycją 649 ukazało się Rozporządzenie z dnia 11 grudnia 1936 r. o wykonaniu ustawy o państwowym podatku przemysłowym. Rozporządzenie to zastępuje Rozporządzenie z dnia 14 września 1934, które przestaje obowiązywać, poczynając od roku podatkowego 1936.

W Dz. Ust. Nr. 94 z dnia 31 grudnia r. 1936 pod poz. 657 i 658 ogłoszone zostało prowizoryczne przedłużenie obowiązujących układów handlowych z Francją i Rzeszą Niemiecką.

W „Dzienniku Ustaw" Nr. 92 z dnia 23 grudnia r. 1936 pod pozycją 641 ogłoszone zostało Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych przedłużające moc obowiązującą Rozporządzenia o regulowaniu cen przedmiotów powszechnego użytku (Dz. U. R. P. Nr. 82 z r. 1932 poz. 722) do dnia 31 grudnia 1938 roku.

W N-rach 2 i 4 „Monitora Polskiego" z r. b. ogłoszone zostały postanowienia Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie ulg dla oddziałów przedsiębiorstwa „Państwowa Wytwórnia Prochu w Pionkach", znajdujących się w Kielcach i Niedomicach.

Nr. 34 „Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu" z dnia 30 grudnia 1936 publikuje szereg okólników dotyczących spraw celnych.

W szczególności w numerze tym pod pozycją 1022 ogłoszony został okólnik, przynoszący wyjaśnienia w sprawie clenia towarów z poz. 384 taryfy celnej.

ECHA

Związek Przemysłu Chemicznego złożył Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej życzenia Noworoczne na Zamku — przez swych delegatów pp. Dr. J. Landaua, Inż. J. Podraszkę, Inż. W. Sommera, Inż. T. Zamoyskiego, Dr. A. Marchwińskiego.

P. Inż. Tadeusz Zamoyski wyjechał do Paryża, celem wzięcia udziału, w charakterze Delegata Rady Traktatowej, w podjętych rokowaniach handlowych polsko-francuskich.

* Nagrodę Nobla z działu chemii w r. 1936 otrzymał Prof. Piotr Debye, Dyrektor Instytutu Fizycznego im. Cesarza Wilhelma w Berlinie. Urodzony w Holandii, wykładał w Zurychu, Utrechcie, Getyndze i Lipsku, a przed paru miesiącami objął zajmowane obecnie stanowisko, naturalizując się jako obywatel niemiecki. Pracował w zakresie chemii fizycznej, przede wszystkim zaś zajmował się teorią ciepła właściwego, budowy atomu i cząsteczki.

CENY NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW CHEMICZNYCH W/G NOTOWAŃ FIRMY EDWARD GRONIOWSKI W WARSZAWIE, Srebrna 16.

	Cena w zł. za 1 kg.
Aceton	3.50
Ałun chromowy	0.70
Ałun krystaliczny	0.55
Antychlor krystaliczny	0.41
Biel cynkowa	0.60
Biel ołowiana	1.60
Boraks krystal.	0.88
Cerezyna biała II gat.	1.80
Cerezyna żółta	1.65
Chlorek magnezu	0.28
Chlorek baru	0.70
Chlorek cynku 98/100%	1.—
Chlorek wapna	0.40
Chlorek wapnia	0.28
Dwuchromian potasu	1.45
Dwuchromian sodu	1.25
Degras orygin. Stadlera Moelon I	1.35
" " " II	1.15
Dekstryna biala	0.60
* Esencja octowa 80%	2.70
Emetyk	6.50
* Formalina 40%	1.88
Fosforan sodowy 3' zasadowy	0.90
Fenol krystal.	3.10
Fluorek sodu	2.20
Glukoza nieskażona	0.60
Kaolina	0.14
Kreda zwykła szlamowana	0.08
Kreda ch. cz.	0.52
Kalafonja krajowa	0.65
Kalafonja amerykańska „Hercules" N. jasna	1.15
* Kwas octowy 30% techn.	1.—
Kwas mrówkowy	2.35
Kwas mlekowy 50%	1.40
Kwas mlekowy 80%	2.40
* Kwas fosforowy chem. czysty	3.—
* Kwas fosforowy techniczny	2.20
Kremotartar	2.50
Kwas cytrynowy	4.65
* Kwas solny techn.	0.15
Kwas winowy kryst.	5.—
Litopon 30%	0.72
Minja ołowiana prawie chem. czysta	1.40
Minja żelazna	0.40
Nadboran sodowy	4.—
Nadmanganian potasu	3.50
Naftalin	0.70
Nigrozyna wodna	7.—
Nigrozyna tłuszczowa	12.—
Olej rycynowy techniczny	1.80
Olej rycynowy medyczny	2.30
Olej kostny	4.50
Olej turecki 50%	0.85
Olej turecki 80%	1.40
Oropon (bejca dla skór) niem.	1.50
Bejca dl skór „Peroly" franc.	1.40
Octan sodu	1.—
Ozokeryt czarny	2.—
Ozokeryt bielony	4.25
Parafina w taflach	1.15
Perhydrol 30%	3.20
Siarka	0.36
Siarczan glinu	0.24
Siarczan żelaza	0.17
Sól szczawikowa	1.42
Sól glauberska kryst.	0.09
Sól gorzka	0.19
Sadze angielskie	1.30
Tłuszcz z wełny jasny	0.90
Tłuszcz z wełny ciemny	0.60

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 1 kg loco skład Warszawa wraz z opakowaniem; ceny za produkty oznaczone gwiazdką, rozumieją się bez opakowania.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.". Łódź tel. 195-96, 195-97; Warszawa, Piusa XI. 3 m. 8, tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Winnica, poczta Henryków k/Warszawy, tel. 1-a podm. 17. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Gdańska 81, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 5-91-24.

Dwuchromian potasu i dwuchromian sodu, sól glauberska kalc:
Tow. Fabryk Portl. Cem. „WYSOKA" Sp. Akc. Warszawa, Mazowiecka Nr. 7, fabryka w Wrzosowej, p-ta Częstochowa 4. Wyłączna sprzedaż: D/H. Maurycy Luxemburg. Warszawa, Senatorska 28/30, tel. 6 00 19.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", **Warszawa**, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„Fr. KARPIŃSKI Spółka Akcyjna", Warszawa. Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Leszno 15, tel. 11.06-81,
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW" Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, **Mazowiecka 7, tel. 584-30.**

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 5.84-30.

Siarczek węgla:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ" Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI **Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11**